List 29. **NOVICE** Tečaj XXXIX.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol eta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 20. julija 1881.

Obseg: Kako veljavo ima kuhinjska sol za rejo domače živine? — Ali je krompirjevo perje dobra živinska klaja ali ne? — Salicilna kislina dobro zdravilo zoper bolezen v gobcu in na parkljih. — Divji kostanj dobra piča kuretnini. — Kako lapuh na travnikih pokončati. — Gospodarske novice. — Dobrovoljen svèt o našem gospodinjstvu na kmetih. — Štipendije za umetnike. — Ali je res nemštvo v nevarnosti pogina? — Preparandistka „po današnji módi". — Deutsche Gründlichkeit. — Ljudojedci. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kako veljavo ima kuhinjska sol za rejo domače živine?

Letošnjemu državnemu zboru se je sledeča resolucija predložila: „Vlada se zopet pozivlja, naj dá sol za živino po nižji ceni narejati, da jo gospodarji morejo rabiti pri reji svoje živine". Čeravno je nek državni poslanec na to predlagal, naj se ne sprejme ta resolucija, ker sol za rejo domačih živali ni potrebna, je večina zborova vendar sprejela gori navedeni predlog.

Morebiti bo marsikaterega ravno vsled one prečudne izjave, da sol živini ni potrebna, zanimivalo kaj več izvedeti o tem vprašanji.

Znano je, da travojedci, in to je večidel naša domača živina, tudi v divjem stanu po soli zeló hrepenijo in kaj radi poiščejo solnato pašo, ko nasproti pri mesojedcih ne zapazimo tako silnega poželjenja po soli. Travojedci iščejo toraj solí sami vsled naravne potrebe.

Učenjaki razlagajo to prikazen tako-le: Absolutna množina klora in natrija — iz teh dveh prvín obstojí namreč navadna sol — je v hrani mesojedcev ravno tolika, kakor v hrani travojed; a množina kalija je dvakrat ali celó štirikrat manjša. Kali je v krvi zvezan s fosforovo kislino. Če pa v krvi fosforovokisla kalijeva sol pride v dotiko s klornatrijem — to je, s soljo — potem iz teh nastane deloma klorkalij in fosforovo-kisli natrij, in ti dve solí se morate izkrojiti iz krvi, da kri ostane čista.

Če pa živini ne dajemo solí, odtegnemo jo tedaj krvi, in kri odvzame sol drugim sokom živalskega telesa. Tako pa nastanejo nepravilne sestave sokov, vsled katerih živina bolehati začne.

Sol pa tudi pospešuje tok sokov v organizmu in množí pretvorjenje beljakovine.

Zaradi tega bodemo solí dajali živini, pri kateri hočemo delavnost organizma in njega presnovo pospešiti, torej vprežni živini in mladi živini. Nikdar pa ne smemo preveč solí dajati, ker živina potrebuje potem mnogo vode, katera brez potrebe pospešuje pretvorjenje beljakovine. Prav zato oddá živina tudi več vode v podobi sopara in zaradi tega se porabi več ogljenčate dihalne tvarine, na priliko, mastí. To je posebne važnosti pri reji pitavne živine, kateri se sme le malo solí dajati.

Krmi živinski bodemo toraj le toliko solí pridevali, kolikor je je potreba za pomnoženje slastnosti krme in za pravilno delavnost živalskega trupla. Če je pa krma uže sama po sebi precej slana, dajmo živini le takrat še posebej solí, če nam po nazoru kaže hrepenenje po njej.

E. Kramar.

Ali je krompirjevo perje dobra živinska klaja ali ne?

O tem vprašanji so si misli živinorejcev še zeló navskriž; eni trdijo, da ni, drugi, da je.

Pred vsem je vedeti potrebno to, da perja (krompirjevca) ne smemo rezati krompirju, da bi ga, kakor travo ali deteljo pokladali živini, kajti po perji se živí in debelí krompir, mu je tedaj tako neobhodno potrebno za dobro rast, kakor so človeku za življenje in zdravje potrebna pljuča. Brez potrebe ni tedaj pametno krompirju na njivi vzeti perja, posebno dokler je še zeleno. Krompirju perje rezati utegne le takrat manj škodovati ali morebiti še na korist biti, če perje premočno in prekošato raste.

Če tedaj gospodar kedaj ima perja krompirjevega na razpolaganje, naj vé to: 1) da krompirjevo perje v primeri z drugo zeleno klajo je veliko manj redivno, tedaj manj vredno, — 2) ni pa res, da krave po krompirjevem perji manj molzejo in da mleko ima slab okus. Škodljiva in res strupena so tista jabelka, ki na perji krompirjevem rastejo, kajti ona so polna tistega strupa, ki se solanin imenuje, in so zdravju živine tako škodljiva kakor so tiste kalí, ki jih krompir, v hramih spravljen, proti spomladi poganja. To se ve da je treba vse zavreči. Zeleno, pa posušeno in dobro domú spravljeno krompirjevo perje pa je živini dobra klaja, po kateri krave nič manj ne molzejo, kakor po mrvi, otavi, detelji, repnem in pesnem perji, pa tudi mleko ne izgubí smetane in suro maslo (puter) je lepo in dobro.

To potrjujejo obile skušnje živinorejcev, pa tudi kemične preiskave Stöckhardtove, Stecherjeve in druzih.

Živinozdravniške stvari.

Salicilna kislina dobro zdravilo

zoper bolezen v gobcu in na parkljih.

Vsacemu gospodarju je menda znano, kako sitna in večkrat zeló nevarna je bolezen v gobcu in na parkljih, ki se večkrat kot kuga prikaže posebno pri goveji živini.

Ne moremo reči, da nimamo dobrih zdravil zoper to bolezen, vendar neko posebno hvalo si je pridobila salicilna kislina, katera pred nekoliko leti še ni bila nič znana, zadnja leta pa po pravici sloví po dobrih svojih lastnostih v marsikakem oziru.

Glas o salicilni zdravilni moči zoper gobčno bolezen nam je došel iz Angleškega, kjer jo je veliki posestnik E. Kerrison z veliko pohvalo rabil najprej pri 4 volih, ki so prvi prav hudo za kužno bolezen v gobcu zboleli. On je za vsacega bolnega vola 3 žlice salicilne kisline raztopil v $4^1/_2$ litra mlačne vode; s to vodo je dal trikrat na dan gobec in noge nad parklji umivati; zraven tega je pa še 2 žlici salicilne kisline raztopil v vodi, katero je bolna živina pila. Čez 4 dni so popolno ozdraveli vsi 4 voli.

14 dni pozneje je zbolelo 23 telet, ki so kakih 50 korakov oddaljeni od unih volov stali v velikem odprtem hlevu, kamor je sapa iz volovskega hleva pihala. Gosp. Kerrison je teleta ravno tako zdraviti dal kakor vole, in ozdravila so se tudi čez 4 dni.

A še ni bilo na tej grajščini te kužne bolezni konca, kajti zbolelo je pozneje 12 krav, ki so se čez 5 dni ozdravile, pa tudi ne zeló ob mleko prišle.

Tudi svinja, ki je 5 mladih imela in za to bolezen zbolela, se je v 2 dneh ozdravila samo s tem, da je s salicilno kislino pomešano vodo piti dobila.

Da ne bi bilo resnica, kar je tù na hvalo zdravilne moči salicilne kisline rečeno, ne moremo misliti, kajti tudi po druzih izkušnjah je potrjeno, da je salicilna kislina o marsikakih ozirih izvrstno zdravilo, brez katerega ne bi smel noben živinozdravnik biti.

Gospodarske izkušnje.

Divji kostanj dobra piča kuretnini.

Izkušnje kažejo, da se kuretnina dá dobro spitati (odebeliti) z divjim kostanjem. Da se v ta namen kostanju vzame grenki okus, naj se na drobno zmečká, s kropom popari in poparjen nekoliko časa stati pusti. Potem naj se močno ožmè in posuší. Tako napravljen kostanj kuretnina prav rada zavživa. — Naj bi gospodinje na ta način porabile divji kostanj, ki se navadno preveč zametuje!

Kako lapuh na travnikih pokončati.

Lapuh (Huflatich), travnikom zeló škodljivi plevel se dá gotovo pokončati, če se takrat, ko začne cvesti (meseca marca in aprila) cvetke porežejo in se to par let poredoma ponavlja.

Gospodarske novice.

* *Banka „Slavija“ v Pragi.* Iz obširnega poročila o delovanji l. 1880., ki ga je odbor te banke nedavno razposlal, je razvidno, da se to društvo čedalje bolj razširja. Udje so se pomnožili preteklo leto za 45.748, tako, da šteje sedaj v vseh treh oddelkih 203.320 udov. Blagajnično premoženje pomnožilo se je od 510.287 gld. na 4 milijone in 426.621 gold. Ves reservni fond znaša sedaj 4 milijone in 834.842 gold. vkljub temu, da se je preteklo leto poplačalo škod za 366.733 gold. — Od 15. junija leta 1869. do 31. januarija letošnjega leta je banka „Slavija“ izplačala nágrad in škode vse skupaj za 5 milijonov in 460.893 gold. Predsednik temu nam Slovanom jako milemu zavodu je grof Jan Harrach.

* *Mesó več časa dobro ohraniti.* — V eni zadnjih séj francoske znanstvene akademije so kazali mesó, ki je celih 20 mesecev prosto v neki sobi ležalo, pa se prav dobro ohranilo. Suho je sicer bilo, pa v vodo nekoliko časa položeno, je zopet friško postalo. Doseglo se je pa to s tem, da je bilo potreseno z dekstrinom ali pa v dekstrin položeno. Če to dalje izkušnje potrdijo, potem smo dobili ne le dober kup sredstvo, da si poleti mesó dobro ohranimo, temuč tudi tako sredstvo, ki zdravju ni prav nič škodljivo, kakor so marsikatere druge reči, ki se nam za shrambo mesá nasvetujejo. Dekstrin, ki ga najraje iz krompirja napravljajo, je škrobni gumi (Stärkegummi), to je, v gumi premenjena škrobna moka ali moka štirke.

Dobrovoljen svèt o našem gospodinjstvu na kmetih.

Iz Kamniškega kraja.

Mnogo uže se je ukrepalo vsestransko o spočetku in napredku resničnega blagostanja našega kmeta, bodi si v gospodarstvenem ali socijalnem razmerji, pa tudi uže marsikaj koristnega doseglo — a nekaj prezrlo se je dosihmal.

Hodečemu „od kraja do kraja“ rodil se mi je slov:

„Cvet je blagostanja pri hiši —
Veda gospodinj pri — ognjiši!

in dokajkratno imel sem vzrok, ta slov nekako „bridko“ izdihnoti. Brez okoliš moram brzo izustiti, kar mi je na jeziku: naš kmet preslabo živí! — Kdor nas je imel priliko polukati sem ter tijà po lončkih, stoječih na ognjišči „v polti zemlje svoj kruh si rušečega“ sozemljana, mora mi pritrditi to.

In kaj je temu krivda? — Ne zabavljam onim gospodinjam, ki na kmetih tri vogale hiše podpirajo, ampak le o onih „gospodinjah“ spregovorim eno trdo, ki polagajo s svojo „nerodno“ kuhalnico možém vračujočim se potnim od dela, besede na jezik:

Dok trpljenje ude grudi, menim, da sem dvonogat,
Al, ko se za mizo vsedem, pa sem štirinogat, rogat.

Tem gospodinjam veljajo besede zarobljenca:

Češ možit' se, biti gospodinja,
Komaj veš pa, kak se pita.....

In koliko je tacih na naših kmetih!

To so ona presrečna živinčeta, ki vrednost človeškega želodca ne vedó čislati, ne ga razločevati od živinskega — in to zato, ker se niso nič učile!

Sedaj, ko ženska emancipacija in izobraženost kipi k vrhuncu in na široko jame razprostirati svoja krila nad posamne kroge človeštva, čas je, da zadene tudi priprosti kmetski stan. Čas je, da se ravno naš kmet in bodi-si najborniši kot človek smatrati začenja in glavni del tega smotra ravno v tem izpozna, kar ga kot najimenitnišo stvar božjo — hraneva!

Naj si domisli, da bi mnogo bolje in zadovoljniši živel, ako bi vedele njegove ženske praktično z njegovimi pridelki ravnati.

Nočem vnemati s temi besedami punta med družinami in dajati besedam povoda, da bi se mi reklo: „kaj bo škric kmeta učil“, ampak prepričan o koristi moje namere rečem le, naj bi se sploh v kmetijsko ku-

hinjo vpeljal praktičneji ogniščni red. Skrbelo naj bi se namreč, kako bi se vsa naša kmetska dekleta naučila peči dober kruh, napravljati praktično tečne, zdrave in dobre jedí, predno postanejo gospodinje, da se ne bodo več slišale tužne besede marsikatere možitve željne dekline:

B' se rada možila, pa kuhat' ne znam,
Čemu pa bom možu, če kuhal bo sam?

Jaz pravim: poleg ljudske dušne šole ustanovi naj še ena — telesna — to je kuhinja — pri slednji fari! To se lahko zgodí z malimi stroški — treba pa se ve da učiteljice kuharice! — To vse pa ne bode trajalo vedno, ampak le par let, kajti dekleta, ki postanejo v tem učilišči spretne kuharice in gospodinje — vsaka teh bo potem svojim naslednicam domača učiteljica, bodi si mati hčeram ali kako drugače.

Mnogoteremu ne utegne biti všee to, kar sem dejal in bo morebiti rekel: to je utopizem in nepotrebnost; naš kmet je zadovoljen s tem, kar ima, in je čvrst, ni ga treba mehčati. — Počasi! temu jaz pravim: zdravi in čvrsti bili so Špartanci pod Lykurgom, bili so hrabri vojščaki in šli so radi v boj — a zakaj? dejali so: „boljše umreti, ko črno juho jesti!"

Vsakako pa jih bode nekaj med čestitimi bralci in bralkami „Novic", ki bodo mojo misel odobravali, in tem pravim: Začnimo, poskusimo, da položimo vogelni kamen poslopju, ki ni še stalo na Slovenskem!

J. F.

Umetnijske stvari.

Štipendije za umetnike.

V „Wiener Zeitung" se razpisujejo za umetnike štipendije, katere daje ministerstvo za nauk in bogočastje. Prosilci morajo biti nadepolni umetniki, ki za svoje nadaljno izobraževanje nimajo sredstev, in sicer umetniki v pesništvu, v glasbi ali obrazovnih umetnostih iz dežel v državnem zboru zastopanih. Prošnje naj se vložé do 15. avgusta 1881. leta pri dotičnih deželnih oblastvih. V prošnji mora prošnjik: 1. opisati svoje dosedanje izobraževanje in svoje osobne razmere; 2. povedati, kako hoče štipendijo za svoje nadaljno izobraženje porabiti; 3. predložiti svoje umetnostne poskuse, katerih vsak posamezen mora z avtorjevim imenom posebe zaznamovan biti.

Politične stvari.

Ali je res nemštvo v nevarnosti pogina?

Ozir na leto 1861.

Leta 1861. so „Novice" v 49. listu prinesle članek, ki je pod naslovom „Slovenci in Nemci" uže pred 20 leti pojasnoval tadanji krič Nemcev, da „je nemštvo v nevarnosti". Ker imamo dandanes istega hrupa še zmerom po vseh kotih, zanimati utegne naše čitatelje oni članek, zato ga ponatisnemo v dokaz, da tisti Nemci, ki jih imenujemo „nemčurje" (ne pa pošteni Nemci), v eno mer trobijo isto krivo pesen, mi Slovenci pa stojimo še danes kakor pred 20 leti na stališči pravice.

Omenjeni članek „Novic" glasil se je tako:

„Ako se ozremo na sedanje razmere med nemštvom in slovenstvom, najdemo skoraj povsod, kjer se obojna naroda nahajata, nekak poseben strah Nemcev, da bi ponemčevanje ne jenjalo, ali celó, da bi se Nemci kje ne poslovanili.

Prvo bi bilo pač pravično, in skoz in skoz pošteno bilo bi, da bi krivično ponemčevanje jenjalo. Le zakoženi egoist more želeti, da bi ponemčevalna sistema še dalje gospodovala.

Kar pa se druzega tiče, da bi se namreč Nemci utegnili poslovaniti, naj Nemci pomislijo, kaj je dosihmal skoz toliko stoletij nemštvo delalo, koliko čisto slovanskega naroda je ponemčilo, a vendar ga je še toliko, da je Nemce groza pred nami, dasiravno smo Slovenci pohlevni, jim nič žalega nočemo, in le kako pravičico tirjamo, ki so nam jo svitli cesar zagotovili in ki je ob enem tako naravna, da bi se kar naravnost mogla Hotentotom, Zamorcem, Samojedom in vsem divjakom dopustiti!

Da pa na strah Nemcev odgovorimo, da je nemštvo v nevarnosti, bodi naj rečeno: Ako Nemci in drugi narodi skoz in skoz toliko stoletij, s tolikimi pomočki, s tolikim trudom Slovanov niso mogli toliko ponemčiti ali poitalijančiti, da bi bili Slovani ali le Slovenci zginili, kako neki bodo Slovani druge narode poslovanili, ki tega ne iščejo, ki tirjajo le zgolj za-se jasnih, očitnih, natornih pravic! Slovani na pr. ne tirjajo, da naj se na Tirolskem, Solnograškem, Dunaji slovansko uraduje itd., kakor Nemci po slovanskih deželah delajo.

Na Českem, na pr., kjer je češtvo in nemštvo skupaj, se Nemci silovito bojé, da bi ne bilo tudi kaj českega v šolah, in da bi se njih otroci kaj slovanskega ne navadili. Od kod je ta strah v deželi, kjer sta obá jezika? Ali jim ni obeh jezikov potreba? Zakaj se pa Čehi povsod nemškega jezika učijo?

Egoizem mora jenjati; ni več čas za to; vsem narodom in jezikom gre enaka pravica! Ako bi Nemci prav spoznali, bi jih moralo v nekem pomenu še sram biti, da so se povsod za „izvoljeno" ljudstvo obnašali, in ko so nad slovanskimi ljudstvi gospodovali, da so jim tudi svoj jezik vrivali, ne da bi bili deželnim jezikom na noge pomagali.

Toda kar je minulo, je minulo. Prevdarimo to reč od druge, bolj potrebne in koristne strani. Narodi se izbujajo iz spanja in vsak se čuti in zaveduje samega sebe. Tirjajo pa v prid krščanstva in v prid države, da živé vsi narodi pod eno vlado med seboj v prijaznosti in edinosti, kar je pa le samo tako mogoče, ako enake pravice vživajo in sleherni dobro pomni: „Kar ti nimaš rad, tudi drugemu ne delaj!"

Te krščanske edinosti ni nikjer tako potreba, kakor v Avstriji, in nobenkrat tako potreba, kakor sedanji čas, ko je cesarstvo po vseh straneh z nevarnostmi obdano. Lahi prežijo po Benedkah*), ko so lepo Lombardijo uže vzeli; na Nemškem je pa nekak stan, da se nič prav ne vé, kakošen; na izhodu in jugu hudo vrè in ne ve se, kaj se bo skuhalo. Avstrija je v sredi tega kvasú. Njeni narodi se morajo tedaj čvrsto držati svojega prestola in dinastije, svojega svitlega cesarja; da bo to mogoče, morajo biti edini — „viribus unitis" — in da bodo edini, naj sleherni slehernemu pusti in privošči njegove pravice. Velika resnica je, ki menda ne bo zanesljivo nikoli več ovržena, da tisti Nemci Avstrijo in njeni obstoj sovražijo, kateri le na nemštvo tiščijo in drugim narodom njih pravic zastran narodnosti in jezika ne privoščijo. Bolj ko drugim narodom njih pravice tajé in odrekujejo, bolj neprijazne si jih delajo, ker jih s tem zaničujejo, zatirajo ter od sebe pehajo. Naj bodo tedaj zares „grossmüthige Nation", ter naj ne zatirajo pri druzih, kar tudi sami radi imajo. In ako sami tolikanj radi pišejo in neprenehoma ponav-

*) Danes uže tudi imajo Benedke. Nemčurji jih jim menda privoščijo! Vred.

*

ljajo, na priliko: „wir Deutsche“, „Gross-Deutschland“, „die deutsche Nation“ itd. itd., naj ne bodo tako nečedno natolcljivi, da bi poštene in Avstriji zveste Slovane precej s panslavizmom pitali, ako se kje o naši narodnosti spregovorí. Tako nespametno natolcevanje bratovski narod draži in se s prijaznostjo ne strinja, ampak jo razdira.

Kdor koli tedaj Avstriji dobro hoče, kdor svojo avstrijsko domovino ljubi, naj tišči na to, da vsi avstrijski narodi v ljubezni živé, naj mu bo toraj ležeče na pravicah vseh narodov: to je podpora za Avstrijo, ker le samo od tod vstaja zaupanje in prijaznost. Tujci v naši deželi naj nikar domačinov naših po nemških časnikih ne objedajo in ne obrekujejo, ker s tem bo razdraženost zmiraj veča; domači pa naj zaupajo v postavo in svojo pravično reč ter tudi to pomnijo, da vsaka dobra reč le po stopinjah gré, predno v pravo ravnomerje pride“.

Zabavne stvarí.

Preparandistka „po današnji módi“.

Mati:

Hud krč mi šinil z nova je v rokó —
Ker še prerano tebi v šolo iti,
Pomêti, ljuba Lizka, mi izbó,
Danès ne morem s postlje se geniti.

Hči:

Francoske še naloge jaz
Današnje nisem završila.
Kaj mislite, svoj dragi čas
Z metló naj v rôki bi gubila?!

Mati:

Ne jêzi se mi o besedah téh,
Zmamíla bolečina me hudó je.
A če v francoskem dober je uspéh,
Povej, deklè, s slovenščino kakó je?

Hči:

Slovenščina? Kaj meni mar!
Ta jezik je samó za kmeta,
A nam predolgočasna stvar,
Ker nismo „kmétiska dekleta“.

Mati:

Sramúj se, da takó mi govoríš! —
Vendar, opoludné vsaj skuhaš juho?
In glej, da je preveč ne osolíš,
Otrébi tudi snažno mi prikuho!

Hči:

Jaz in kuhálnica?! Ha, ha!
Kdo bode mesto mene risal?
Kje fizika je, algebra?
Kdo druge bi naloge pisal?

O slovstvi nemškem še imam
Izpitni pisati sestavek,
Kje glava mi stojí, ne znam;
Zamé ni kuhinjski opravek!

Me „hčere učenósti“ smo,
Zató Vas prosim, mir mi dajte,
V preóstri vse dolžnósti smo;
Po môči Vi si pomagajte! —

* * *

In vendar, gospodične te „rezné“,
Če le se dá, najrajše se — možé!
A kdor je kdaj katero v zákon vzel,
Ubožec bil ni žive dní vesel! —
Kjer žena riše, brenka na klavir,
Tam v hiši beda in neznan je mir.
Šivanka in kuhálnica: to bodi
Poštenim ženam prva skrb povsodi! —

Skorpijon.

„Deutsche Gründlichkeit.“

Nemškutarji, ki zaklade kulture le pri Nemcih iščejo, pri vsaki priliki povdarjajo „deutsche Gründlichkeit“, to je „nemško temeljitost“. Dokaz take temeljitosti smo našli te dni v časniku „Neue illustrirte Zeitung“, ki je prinesel nekoliko slik kranjskih gorenjskih krajev in jih popisuje. Mi smo sicer zanimi[vemu časniku za to hvaležni.

Al krajepisec se loti tudi razlaganja: „od kodi izvira ime našega Bohinja, katerega Nemci imenujejo „Wochein“? Kaj mislite, kako je „nemška temeljitost“ navedenega krajepisca razložila izvir imena „Wochein“? Ker se mu še sanjalo ni, da ima ta naš lepi slovenski kraj tudi slovensko ime „Bohinj“ je svojim bralcem ime „Wochein“ razložil v to, da je sestavljeno iz „Wo ein?“

Nemški „gründlicharji“ niso še s tem zadovoljni, da so nam toliko krajnih imen s svojimi prestavami popačili, „Sinjo Gorico“ v „Schweinsbüchel“ prekrstili itd., celó na etimologijo naših krajev se zdaj spravljajo svetu razodevaje — „deutsche Gründlichkeit“.

Ozir po svetu.

Ljudojedci.

Marsikdo je uže slišal „o pasjeglavcih“, „peslajnarjih“ itd., o katerih stare pravljice govoré, da so ljudí jedli in lajali kakor psi, predno so mogli spregovoriti. To pominja na ljudojedce ali človekojedce, o katerih bodi tu nekaj povedano.*)

Antropologi (učenjaki, ki se pečajo z zgodovino človeških rodov in plemen) — piše dr. Joly — so zdaj uže skoro vsi ene misli o tem, da so bili prvi prebivalci Evrope večidel ljudje, ki so človeško meso jedli. Še zdaj se nahajajo v Polineziji, Novi Holandiji, Avstraliji, po Sundskih otokih, na Sumatri, v srednji in južni Afriki, celó še po nekaterih krajih Indije in Amerike narodi, ki jedó človeško mesó. Ti narodi so po svojih šegah, svojem orožji i. dr. še prav podobni starodavnim prazgodovinskim narodom, ki so pred nami po zemlji hodili in o katerih pogosto sled nahajamo. To je bilo z: ano tudi zgodovinarjem starega veka; saj trdita Strabo in Plinij, da so Germani in Kelti bili pravi kanibali (ljudojedci).

Da je to res, potrjujejo dejanski dokazi.

Po Francoskem in v Belgiji izkopavajo namreč človeške kostí, ki so kolikor toliko ožgane ali razklane; razklali so jih najbrže zato, da so dobili ž njih muzeg, ki je bil takrat zeló cenjena jed. „Nekatere teh kostí“ — pravi dr. Joly — „kažejo tudi velike praske, ki prihajajo gotovo od glodanja človeških zob.“

Drug francosk učenjak, prof. Marion, je zapazil ravno to in med sežganimi ostanki oglja našel kostí, ki so bile tudi nekaj ožgane in presekane. Kostí bile so od otrók ali na pol odraščenih ljudí.

*) Po članku A. E. Badaire-a v „Parlam.“

Na Laškem je dr. Capellini nedavno, ko je prvi sled antropologije v tej deželi našel, tudi na pol sežgane, po dolgem preklane kostí izkopal. — Bodi tu omenjeno tudi ono, kar so zapazili škotski učenjak Richard Ossey, Belgijanec H. Spring in Danec H. Worsoë; ti trije so po svojem opazovanji na Belgiškem, Škotskem in Danskem prišli do sklepa, da so prebivalci teh dežel v starodavnih časih živeli ob človeškem mesu.

Da so ti starodavni narodi lotili se tacega živeža, se je zgodilo le zato, ker so imeli jako težaven boj za življenje. Ob slabem svojem orožji so živeli le ob lovu in morali pogosto stradati. Če je bilo vojskovanje kedaj opravičeno, bilo je o tem prazgodovinskem času, ko je vsak bojeval se sam zá-se in je vedel, za kaj.

Ko so ljudje iznašli si boljše orožje, ko so naučili se živali rabiti v svoj prid in ko so môgli nasititi se brez tega, da bi bili svojega bližnjega morali zaklati, so jeli popuščati ono grozovito navado. Dokaz temu je to: Ko so misijonarji v dežele, kjer so bivali kanibali, prinesli domačih žival, so prebivalci popustili polagoma človeško meso.

V prazgodovinski dôbi je bilo pa treba več časa, predno so nekateri rodovi poprijeli se živinskega mesa popolnem. Prišla je vmes dôba, ko se je človeško meso jedlo le o posebnih pogansko-verskih praznikih Še danes so nekateri narodi, ki le po posebnih verskih običajih človeško meso jedó. To se je na pr. godilo na Vitiških otokih, katerih prebivalci so bili pač uže primerno bolj omikani, ker so delali tkanja in lončeno blago, pa tudi znali polje obdelovati. Takrat je bilo človeško meso javno na prodaj, kakor je zdaj pri nas živinsko; bilo je tudi velikih peči in kotlov, v katerih je lahko vsak dal speči ali skuhati kos človeškega mesa. Na Vitiških otokih so bile mesnice (klavnice), kjer so o velicih praznikih veliko ljudí v žrtev božanstvom poklali.

Po smislih inkarnacije ali vtelesenja so se žrtve (ofri) ljudi predrugačile. Prvotni ljudje niso delali nobenega razločka med organi človeškimi in njih delovanjem. Po njih mislih je bilo oko sedež bistroumnosti, srce sedež poguma in hrabrosti, kri pa da dela življenje samo. Kdor je pil kri ubitega, je mislil, da vzame v sebe njegovo življenje, srce je jedel zato, da bi postal hraber itd. Pozneje so ljudje to misel prenesli na organe živali; kdor je hotel hitrih nog biti, si je ubil jelena in jedel njegovo meso. Bizon (divji bik) je veljal za moč, zato so njegovo meso zeló obrajtali.

Krvave žrtve (darovanja) ljudí, ki so imele namen, bogove in skrivne oblasti potolažiti, so se ohranile od rodú do rodú in še zdaj imamo v verskih običajih znamenja o njh.

Če se je zgodilo kako veliko hudodelstvo, mislili so, da je moralo biti božanstvo razsrjeno nad vsem narodom, zato pa niso zaklali hudodelnika, marveč kako čisto bitje (devico ali otroka). Ko so človeške žrtve nadomestili z živalskimi, so si izbrali jagnje, ki jim je po svoji beli barvi in mladosti tudi prava podoba čistosti bila.

Prazgodovinski narodi so pobijali svoje sovražnike in potem jedli njihovo meso. V poznejših časih so po njihovih duhovnikih zaklane žrtve z duhovnim vred jedli vsi skup. Tako je bilo med drugim pri starih Grkih, pri Judih itd.

Zdravnik dr. Claude, ki je dr. Jolya delo pretresal, meni, da je človeško meso ravno tako dobro in tečno kakor živalsko, in da bi se prav pametno ravnalo, na pr. v vojski, če bi se padlih vojakov meso jedlo; pametneje bi bilo to — pravi — kakor pa razpostavljati se mnogovrstnim boleznim, ki prihajajo od slabega in prepičlega živeža.

Ta svèt učenega dr. Claude-a utegne biti praktičen, vendar ni misliti, da bi se ga kdo poprijel. Civilizacija je odpravila ljudojedstvo; nadjajmo se, da bo odpravila tudi vojsko in da bo prišel v veljavo ta-le Broca ov izrek:

„Modroslovcu (filozofu) se ne zdi hudodelstvo človeka jesti, pač pa — ubiti ga.“

Naši dopisi.

Iz Rusije 4. julija. :: (Konec.) — To „soobščenje“ ruske vlade je, menim, dovolj jasno, in dopisnik vaš bi lahko odložil peró rekoč: „Sapienti sat“. Al ker vem, da je tudi med Slovenci mnogo takih, kojim položaj v Bolgariji ni jasen, naj objavim še to-le: Ko je bil bolgarski knez ob priliki pogreba cara, osvoditelja Bolgarije, v Rusiji, sta Bolgarijo vladala Karavalov in Čankov. Ruskim časopisom (in najbrže tudi knezu) so dohajala iz Bolgarije razna sporočila in telegrami o tem, da bolgarski narod v nekaterih mestih in vaséh želí poslati ruskemu caru in narodu sočutne adrese, al bolgarska vlada tega ne dovoljuje ter preganja narod, med tem pa popolno svobodno, kakor v Rumuniji, neki nihilisti = agitatorji trosijo med ljudstvo svoje pamflete in proklamacije. Knez, vrnivši se iz Rusije v Bolgarijo, je izdal znano proklamacijo ter se je podal na potovanje po raznih krajih bolgarske kneževine. Na tem potovanji ga je spremljal ruski diplomat gosp. Hitrovo. Telegram gosp. Hitrova o tem potovanji je objavil vladni časopis „Praviteljstvennij Vestnik“. Iz Ruščuka je 24. junija g. Hitrovo telegrafoval: „Potovanje po Bolgariji nadaljujeva s knezom skupaj; včeraj sva se pripeljala v Ruščuk, kjer naji je narod sprejel z nepopisljivo navdušenostjo; spregel je konje iz knezove kočije ter naji vozil po mestu, okinčanem z zastavami; navdušenega odlikovanja in živio klicev ni konca ni kraja...“ Dalje gosp. Hitrovo pripoveduje v telegramu, koliko in kake deputacije je knez sprejel, in da vse te deputacije so se tudi njemu predstavljale. V drugem telegramu od 26. junija tudi iz Ruščuka gosp. Hitrovo popisuje svečanosti in navdušenje naroda ter obavlja: „Sporočila nekaterih dopisnikov o pritiskanji knezovih komisarjev na narod, o strašnem vojnem položaji, o vojnih sodnijah itd. so lažnjiva in ne zaslužijo nikake vere. Kdor želí brezstrastno in vestno soditi, mora reči, da narod iskreno skazuje knezu svoje sočutje.“ 25. junija smo čitali v „Praviteljstvennom Vestniku“ sledeče vladno „soobščenje“: „V borbi strank, ki se je vnela v Bolgariji, skušajo slišati iz ust ruske vlade kake besede odobravanja, s kojo bi si radi pridobii, národovo sočutje. S takim namenom je poslala liberalna bolgarska stranka našemu ministru notranjih zadev, general adjutantu grofu Ignatjevu, h kateremu obračati so se Bolgari uže davno pri drugačnem položaji navadili, telegram s prošnjo, da bi on pred Njega Veličanstvom Gosudarom Imperatorom izprosil jim milostljive zaslombe. General-adjutant grof Ignatjev jim je odgovoril s telegramom, ki ga priobščujemo, da razjasnimo raznotero besedovanje v časopisih o razmerah ruske vlade k notranjim zadevam bolgarske kneževine: „Sofija, Cankovu. Obrniti se morate do ruskega diplomata v Bolgariji, Hitrova, ali pa do kancelarja kneza Gorčakova. Rusija, ki je s svojo krvjo zbudila Bolgarijo k življenju, ne želi mešati se v njene notranje zadeve; ona Bolgariji želí blagostanja, edinodušja, procvetavanja in — mirú“. Grof Ignatjev je menil,

da ga bode gosp. Cankov razumel. Kaj še! — Gosp. Cankov je telegram nekoliko po svojem okusu zasukal, kakor se liberalcu spodobi, ter je tekel to svojo pokvaro tiskat v raznih liberalnih časopisih, med drugimi tudi v „Golosu“, kar je izbudilo homerovski smeh vseh čitajočih Rusov.

Iz vsega rečenega prihajamo tedaj k sledečemu sklepu: „Pred tremi leti je pomagal sedanji bolgarski knez Rusije — Bolgarijo osvoboditi od kruhalačnih bašibozukov; zdaj Rusija pomaga bolgarskemu knezu — Bolgarijo osvoboditi od častilačnih agitatorjev.

Iz Semiča na Dolenjskem. — Pri volitvi novega starašinstva za našo občino 29. junija je bil za župana izvoljen g. Edvard Kuralt, grajščak na Turnu, za svetovalce pa so bili izbrani Jakob Konda iz Osojnika, Janez Šušteršič iz Semiča in Janez Brunskole iz Rožnega dola.

Iz Ljubljane. — Naš članek v 27. listu, da po veljni jezik v avstrijski armadi, katera vojake mnogih različnih narodov šteje, more in mora le enojni, to je, nemški biti, bil je tudi „Laib. Wochenblatt-u“ tako po godu, da je v svojem 48. listu celo stran mu „na hvalo“ spisal, se ve da le s tem namenom, da je celo kopo rekriminacij zoper „Novice“ in druge narodne časnike na dan spravil pod naslovom „Politische Tartüferie“ (Politiška hinavščina).

Naši bralci vedó, da v spominu na znani latinski izrek: „Quotiescunque cum“..... itd., le malokrat, prav malokrat se spuščamo v kak dvoboj s tem listom, kateremu glavno načelo je, skruniti naše pravične narodne zahteve, z blatom ometavati naše narodnjake, grizti visokospoštovanega našega deželnega predsednika, pri vsaki priliki namesti **stvari** le osebe obirati, pa v soglasji z „N. fr. Presse“ in druzimi enacimi časniki napadati sedanje ministerstvo in propagando delati za „Deutschthum“. — Al danes ne moremo si kaj, da ne bi besede spregovorili o „Wochenblattu“ s preveč znanim očetom „Pol. Tartüferij“, ki zvonec nosi v tem listu.

Stvar je, na kratko rečeno, ta-le:

„Novice“ so v svojem 27. listu za potrebno spoznale, besedo povzdigniti za nemški jezik v vojaški komandi za to, ker ni več skrivnost ostala, da rovarije zagrizenih nasprotnikov slovanske ravnopravnosti so po vsi Avstriji segle celó tako daleč, da so na viših mestih sumičili Čehe, Slovence in druge avstrijske Slovane, da delajo na to, da se odstrani nemški jezik iz vojaške komande!

In kaj je glasoviti „Wochenblatt“ rekel na to? — „Da je narodnjakom — je rekel — ta izjava resnica ali da jim kedaj bode resnica, je težko verjeti, kajti **cela preteklost** „Novic“ in vsega narodnega časništva in pa one stranke, ki za njim stojí, je preživ protest zoper izjavo „Novic“. Kdor je poln zagrizenega sovraštva do nemštva (Deutschthum) v deželi naši, nemščino zasramuje in jo uže **leta in leta** preganja iz šol in uradov, kako bi tak čez noč postal častitelj nemškemu državnemu in armadnemu jeziku? Kdo more to verjeti?!“ — Tako beseduje „Wochenblattov“ pisatelj.

No, tù imamo starega renegata, da ga primemo za rogove njegove. Zdaj ga v obličji cele dežele pozivljamo na odgovor: naj nam le en sam stavek v vseh listih pokaže, v katerem so „Novice“ drugačnih misli bile kot teh, ki so jih o armadnem poveljnem jeziku objavile v 27. listu. Dokazov hočemo, dokazov, ne pa perfidnih zvijač ali izmišljenih fraz! Dokler nam dokazov ne prinesete, je vse „Wochenbl.“ besedovanje nesramna laž!

Da smo se Slovenci in „Novice“ ž njimi zmerom borili za ravnopravnost jezika slovenskega v šolah in uradih, to je naša ustavna pravica in naša domorodna dolžnost, al dalje segali, namreč da bi nemški jezik popolno pognali iz šol in uradov, nismo nikdar nikoli. Na drugi strani našega današnjega lista kaže članek „Slovenci in Nemci“, kako so mislile „Novice“ leta 1861. in vsi stenografični zapisniki deželnega zbora Kranjskega kažejo, kaj so zahtevali narodnjaki od prvega začetka ustavne dobe do danes. Med temi opozorujemo pisarja „Wochenblattovega“ še posebej na zborovanje leta 1866., ko je bila v Kranjskem deželnem zboru živahna borba za učni jezik v ljudskih in srednjih šolah, in so se dr. Jan. Bleiweis, dekan Toman in bivši ces. namestnik baron Schloisnig borili za ravnopravnost slovenskega jezika zoper grofa Antona Auersperga, Deschmana in Kromerja. Da našim bralcem kažemo interesanten prizor iz te seje, ponatisnemo en odlomek iz te glasovite seje, da vidijo, kako so takrat mislili narodni zastopniki in kako se je dr. Jan. Bleiweis, kot poročevalec v zboru, osobito boril z Deschmanom. Govoril je dr. Bleiweis tako-le:

„Auf das Feld, welches Abg. Herr Deschmann mit der Sprache eines „Jupiter tonans“ betreten hat, werde ich nicht folgen. Ich werde ihm nur mit seinen eigenen Worten antworten. So wie er heute gegen die gerechten Bestrebungen, die wir kundgegeben haben, angekämpft hat, so hat er in einer andern Zeit, welche ich ihm ins Gedächtniss zurückrufen will, für die gerechte Sache der Slovenen gefochten. (Abg. Deschmann: Zur Sache!) Ich glaube, ich bin bei der Sache. Herr Deschmann hat bekanntlich mit Professor Rechfeld im Jahre 1849 einen hitzigen Schriftenkampf gekämpft. Am Schlusse dieses Aufsatzes, nachdem Herr Deschmann die Lanze dafür gebrochen, dass der Ausdruck „slovenisch“ vollkommen berechtiget ist, kommt er weiter auf die slovenische Literatur zu sprechen und sagt unter Anderm: „Welche Begeisterung hat nicht vor Jahren das an Erhabenheit der Gedanken und Majestät der Sprache bis jetzt unübertroffene Gedicht Koseski's: „Huldigung der Slovenia an ihren Kaiser Ferdinand“ unter allen Slovenen erregt! Zwar ertönt auch ihnen, wie überhaupt selbst bei den gerechtesten und billigsten Bestrebungen der Slaven, aus den Pfützen der Journalistik der Unkenruf: „Slavischer Separatismus, slavische Kulturfeindlichkeit, asiatische Barbarei“ entgegen. (Dr. Costa: Hört! hört! hört!) Doch diese unsauberen Helden werden ja von selbst verstummen, ohne dass man sich die Mühe nehmen sollte, sie näher zu würdigen. Wenn jedoch in den der vaterländischen Geschichte gewidmeten Blättern die Parteileidenschaft das Paradepferd eitler Gelehrsamkeit besteigt, wenn statt einer, die Würde historischer Forschungen angemessenen Sprache eine an gemeinen und verdächtigenden Ausfällen überreiche Geschwätzigkeit den Mangel an Logik und Gründlichkeit ersetzen soll, wenn sogar der ehrwürdige, glorreiche Name unserer Väter leichtsinnig in Frage gestellt wird — dann ist es die Pflicht eines jeden, in dessen Brust auch nur ein Funke slavischen Ehrgefühls glüht, solche Aufsätze in ihrer Blösse darzustellen, selbst auf die Gefahr hin, als Zelot und Wühler verdächtiget zu werden.“ (Dr. Toman und dr. Costa: Hört! Ironisches Dobro! Abg. Mulley: Resnica!)“ — In eine weitere Kritik lasse ich mich nicht ein, — man sieht aus Diesem klar genug, dass Herr Deschmann eben nicht „semper idem“ ist! Meine Herren, es ist eine bekannte Sache, dass nur dort, wo man des Volkes Sprache unterdrücken oder gar ausrotten will, man dem Volke eine fremde Unterrichtssprache aufzwingt! — Jakob Grimm, der deutschen Sprachgelehrten Erster,

sagt: „Die Sprache des Volkes ist sein Geist, — Bestrebungen gegen die Entwicklung des Geistes eines Volkes (Dr. Costa: Sehr gut!); sie sind ein Angriff gegen das Heiligthum des Volkes". Meine Herren! das sind bedeutungsvolle Worte eines echten deutschen Mannes, den Sie gewiss Alle hochschätzen! (Dr. Toman: Dobro!) Mein Schlusswort, meine Herren, ist nun dieses: Ich betrachte die Ablehnung des beantragten Gesetzentwurfes als ein Attentat (Abg. Deschmann: Ich protestire!) gegen das Recht und Bedürfniss unseres Volkes (Abg. Deschmann: Ich protestire!) (Dr. Toman: Dobro!) Das Recht muss unserm Volke gewahrt werden! Ich betrachte es als ein Attentat gegen das kaiserliche Diplom vom 20. Oktober 1860 und habe es wirklich lieber, dass dieser Landtag darüber nicht entscheide, sondern dass die ganze Sache in die Hände der Regierung komme, von welcher wir hoffen, dass unsere gerechte Sache siegen werde!"

Kar so národni zagovorniki ravnopravnosti Slovencev takrat zagovarjali, zagovarjali so uže poprej in pozneje do danes, ne zahtevaje druzega kot pravico slovenskemu jeziku, pa tudi veljavo nemškega jezika, kjer mu ta veljava gré iz viših državnih obzirov in v prid Slovencev samih. Al tisti „Deutschthum", ki ga „Wochenblattov" pisar zmerom in zmerom povdarja v svojem članku", odločno perhoresciramo mi Slovenci in tudi vsak lojalen Avstrijan. Ali se „Wochenblattov" pisar ne spominja Kaisersfeldovih „Bleisohlen" ali pa onega nemškutarskega izreka: „Oesterreich dürfe entweder deutseh oder gar nicht sein!" In res smemo misliti, da je večletna politična razburjenost njegov spomin uže tako oslabila, kakor mu je znanje slovenskega jezika vzela, da besede „Slov. Naroda", ki je omenjeni Novični članek o armadnem jeziku tudi vzel v svoj list, popolno napačno v nemščino prestavlja. „Slov. Narod" je pisal: „Ker torej ta članek „Novic" nekako ilustrira zdanjo situacijo, zato se nam primerno zdi, da ga podajamo tudi svojim čitateljem." Pisatelj „Wochenblattov", nekdaj sloveči pesnik slovenski, pa je besedo „nekako" preložil v „keinesfalls", in pisal: „dass „Narod" den Artikel der „Novice", welcher keinesfalls die gegenwärtige Situation illustrirt." O Karel, Karel!

— Nadvojvoda Karol Ludovik, brat našega presvitlega cesarja, je počastil v nedeljo zvečer Ljubljano s svojim prihodom. Ker se je vesela novica o njegovem prihodu naglo razširila ne le po Ljubljani, marveč tudi po krajih ob gorenjski (Rudolfovi) železnici, so ljudje uže tam hiteli na postaje; tako na pr. v Medvodah in na Vižmarjih; na vižmarski postaji so zažgali velik kres, Šentviščanov in Vižmarcev se je zbralo na stotine, ki so o prihodu vlaka zagromeli „živio", da se je daleč po okolici razlegalo; svitli popotnik, ki je prihajal s Celovca, se je pokazal pri oknu voza in prijazno odzdravljal. — V Ljubijani je razen brezštevilnega ljudstva na kolodvoru pričakoval nadvojvodo tudi „Sokol", ki je naredil tudi špalir. Ko se vstavi vlak, zagromí z vseh krajev „živio", na kar svitli nadvojvoda prav prijazno odzdravi ter se v družbi g. deželnega predsednika in generala Stubenraucha, ki sta ga bila prišla na kolodvor pričakovat, pelje k Maliču, kjer so bile sobe za-nj pripravljene. — Svitli nadvojvoda je bil prišel, kakor so „Novice" uže povedale, v Ljubljano pozvedit, kako je tukaj z društvom „rudečega križa", ki za vojskine potrebščine izdeluje obezila itd.; zato je drugi dan sprejel gospé in gospode iz odbora tega društva in se z njimi o društvenih razmerah prav prijazno pogovarjal; razen teh je bilo sprejetih tudi več druzih oseb. V ponedeljek se je svitli gost z nagličem zopet odpeljal proti Dunaju. Nadejamo se, da je vzel seboj prijazen spomin na Ljubljano in njeno okolico. Kakor današnja uradna „Laib. Zeitg." poroča, je svitli nadvojvoda izrekel toplo priznanje o delavnosti tukajšnjega društva „rudečega križa".

— Presvitli cesar je iz lastne blagajniae podaril Ljubljanskim gospém nunam 300 gold. za razširjenje šolskega poslopja.

— (*Iz seje kmetijske družbe 14. dne t. m.*), v kateri sta bila zarad razdelitve državnih subvencij pričujoča tudi gosp. zastopnika c. kr. deželne vlade in deželnega odbora je „Novicam" došlo sledeče poročilo.

Sl. ministerstvo kmetijstva je po dopisu od 15. junija družbi kmetijski za letošnje leto podelilo sledečo državno podporo: 1) za nakup semena ruskega lanú 300 gold., 2) za pospeh sadjereje 200 gold., 3) za nakup plemenskih bikov 2000 gold., 4) za nakup Ukviških plemenskih ovnov 200 gold., in 5) v pripomoč novi sirarski zadrugi Jereka in Podjela v Bohinji vsaki 300 gold. — V pospeh čebelarstva je ministerstvo obljub lo 200 gold., če se mu razloží način porabe te subvencije; isto tako je obljubilo podpore za napravo deželne kmetijske razstave v Ljubljani. O sklepih subvencijskega odbora o tem, kako naj se porabi gori navedena državna podpora, poročamo prihodnjič.

— (*Podporno obrtnijsko društvo — Aushilfskassaverein*) je v nedeljo obhajalo svojo 25letnico, dopoludne v nunski cerkvi s slovesno mašo, popoludne z banketom v Tavčarjevi gostilni, h kateremu je bilo vabljenih nad 100 gostov. Tù je bila lepa prilika videti, kako so si Slovenci in pošteni Nemci prijazni med seboj, in da bi nekaterih zagrizenih nemčurjev ne bilo, živeli bi vsi zmerom edini in složni. Res, prava meščanska slovesnost bila je ta 25letnica! Da med banketom ni manjkalo zdravic, razume se samo po sebi, kajti jako dobre volje bili so vsi pričujoči, med katerimi je bil tudi župan g. Lašan. Prva napitnica je veljala Nj. veličanstvu presvitlemu cesarju v zahvalo krepke podpore njegove obrtnijskemu stanu, katero je s primernim govorom spremil predsednik kupčijske in obrtnijske zbornice gosp. Kušar, in ki je bila z burnimi slava-klici ozdravljena. Drugo je napil načelnik podpornega društva gosp. Horak visokospoštovanemu gosp. deželnemu predsedniku Winklerju, tudi sprejeto z navdušenimi živio-klici; — tretja zdravica je veljala gosp. Horaku, 25letnemu načelniku podpornega društva, ki jo je napil društva odbornik gosp. Pakič, isto tako živahno sprejeta. Tako je naprej sledila napitnica za napitnico. Gosp. Klun je v svoji napitnici povdarjal lepo slogo in vzajemnost, ki se kaže danes, ko se Slovenci in Nemci vdeležujejo meščanske svečanosti in ki sijajno izpričuje, da ni nobenega razpora med poštenimi Nemci in Slovenci. Ne zabiti ne smemo, da so se tu zbrani gostje spominjali tudi sedanjega ministerstva in da je zdravica, ki jo je gosp. Kušar napil grofu Taaffeu, bila z burnimi živio-klici sprejeta in po nasvetu gosp. Potočnika takoj telegrafično naznanjena gospodu grofu Taaffe u. Da ostane hvaležen spomin gosp. Horaku, 25letnemu načelniku podpornega društva, mu je pri tej svečanosti po gosp. Freibergerju, starosti ovega društva, bila poklonjena dragocena srebrna čaša. Naj tudi vprihodnje krepko napreduje vrlo to društvo, ki kaže, kako „iz malega more zrasti veliko."

— („*Beseda*" *ljubljanske čitalnice*) v proslavljenje sv. Cirila in Metoda vršila se je v soboto 16. dne t. m. v občno zadovoljnost vseh pričujočih. Besedo počastili so tudi gosp. deželni predsednik in gospá soproga, narodnega občinstva bilo je do ti zbranega. Pevski zbor je pod spretnim in energičnim vodstvom gosp. Stegnarja, ki je bil tudi zavoljo bolezni pevovodje gosp. Valente pri cerkveni slovesnosti pevovodja, precizno in polno-

glasno izvršil svoj program. Drugič pela sta se pri tej besedi Nedvedova „Slavnostna himna“ in pa zbor „Hrcegovska“ od mnogobrojnega zbora krepko in pohvalno. Prvikrat pela se je Stegnarjeva pesem „Oblakom“ za bariton-solo in zbor. Gosp. Pucihar je s svojim lepo donečim glasom in z občutkom pel kratko, a fino kompozicijo. Najlepši del pevskega programa bila je dr. Benj. Ipavčeva najnovejša kompozicija „Prošnja“ za tenor-solo in zbor, posvečena gosp. Medenu, in od njega tako izborno in očarljivo peta, da je bil sprejet po pesmi z burnimi živio-klici in jo je moral trikrat ponavljati. Dr. Benj. Ipavic je pa tudi v „Prošnji“ podaril zopet slovenskim pevcem prelepo pesem, katera bode, kjerkoli peta, se hitro prikupila občinstvu in kmalu donela v vseh slovenskih pevskih društvih. Gospoda Medena spremljeval je jako spretno dvojni kvartet. Ker sta bila gosp. Meden in Pucihar izvrstno disponinirana, mogla sta po občni želji občinstva še peti dr. B. Ipavčevo „Domovino“. Vojaške godbe izbrani program zadovolil je navzoče občinstvo, — ravno tako tudi dobra kuhinja in pijača čitalniškega restavraterja.

— Tudi veselica Šišenske čitalnice se je v nedeljo popoldne prav lepo izvršila.

— (*Trgovinska in obrtna zbornica*) je po novih volitvah prvikrat imela sejo. Novi predsednik g. Kušar je s toplim govorom pozdravil odbornike in ces. komisarja grofa Chorinskega ter jih prosil prijaznega skupnega delovanja; spominjal se je tudi zaslužnega delovanja prejšnjega predsednika g. A. Dreo-ta. Ustanovila sta se dva stalna odseka za posvetovanje o predlogih, ki se obravnavajo v zbornici. Ostali sklepi so se sukali večinoma okolo poduka gledé obrtnih strok na Kranjskem. Zbornica bode trgovinskemu ministerstvu oziroma deželni vladi priporočala, da bi se obrtne učilnice osnovale v Kropi in Kamni gorici, v Tržiči, Kranji in Kamniškem okraji.

— (*Šolsko leto*) bilo je 15. dne t. m. s slovesno sv. mašo sklenjeno in so učenci dobili svoja spričala ter se razšli na počitnice. Samo mestne ljudske šole imajo še šolo ter sklenejo še le prihodnjo soboto.

— Letno poročilo gimnazije ljubljanske ima na čelu spis „Anastasius Grüns Schutt“, ki ga je sestavil prof. Zeehe. Učencev je bilo s pričetkom šolskega leta 625 javnih in 3 privatisti. Na koncu leta jih je ostalo 591 in 4 privatisti. Po veri so vsi rimski katoličani, po jeziku pa je bilo Slovencev 453, Nemcev 132, 1 Hrvat, 4 Čehi, 4 Italijani in 1 Anglež. Napredek je bil jako ugoden; prav dobro jih je šolo dovršilo 74, dobro 379, skušnjo jih bo iz enega nauka ponavljalo 52, dvojko jih je dobilo 56, trojko 28, neizprašana sta ostala 2.

— Gimnazijski prof. Adamek, Vesteneckova priča pri zadnji njegovi tožbi, je prestavljen za profesorja na državno gimnazijo v Gradec. Srečno pot!

— „Cerkveni Glasbenik“ naznanja, da bode cecilijansko društvo tudi letos napravilo nadaljevalni kurz v pospeh cerkveni glasbi, ki bode trajal od 12. do 17. septembra. Poučevali bodo učitelji orgljarske šole, in sicer: harmonijo, preludovanje in modulacijo, praktično orgljanje in petje, zlasti koral, navod k poučevanji v petji, sostavo orgelj, liturgiko in nekoliko zgodovine glasbene. Odbor bode tudi po svoji moči poskrbel gosp. udeležencem cenó stanovanje in kako razvedrilo. Pevski učitelji in orgljavci naj se zaradi tega oglasé pismeno pri gosp. dr. A. Jarcu, predsedniku cecilijanskega društva do konca t. m., da bode odbor vedel, po številu oglašenih svoje priprave uravnati. —

— Gosp. prof. Glaser bode — kakor „Edinost“ poroča — v prihodnjem šolskem letu na lastne stroške poslušal na dunajski univerzi predavanje o indiških jezikih. Meseca septembra pa pojde — tudi na lastne stroške — na filologični shod v Berolin. Mi želimo vrlemu možu in iskrenemu, marljivemu rodoljubu najboljše vspehe.

— Prečastiti gosp. Jan. Svetina, prefekt v tukajšnjem Alojzijevišči, je 16. dne t. m. v Gradci postal doktor filozofije.

— Dr. pl. Schöppel, dvorni svetnik pri tukajšnji deželni vladi, je šel v pokoj.

— (*Svetinj v spomin slovanskim romarjem*) je papež ukazal 1500 skovati iz brona in srebra. Kardinal Ledohovsky jih ima razdeliti med romarje.

— (*C. kr. telegrafični urad ljubljanski*) je 15. dne t. m. vredništvu „Novic“ naznanil, da se je telegrafno občenje po mednarodni telegrafni potezi Kotor-Ulčinj-Škader z evropejsko Turčijo, potom Črnogore, zopet odprlo, da pa upraviteljstvo nikake odgovornosti za zakasnenja poslanic po tem potu ne prevzema.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Dunajski liberalci so zlegli zaprtek, da ministerstvo letos ne skliče deželnih zborov in sicer zato ne, ker se bojí, da bi vladi preveč ne kljubovali. Prazen strah! Deželni zbori bodo sklicani septembra meseca.

Koroško. — Novi celovški škof Peter Funder je izdal pastirski list v nemškem in slovenskem jeziku, in to tak pastirsk list, da se ga bodo gotovo tudi slovenski Korošci razveselili. On namreč popolnem priznava pravico Slovencev do ravnopravnosti, ko piše v svojem listu: „Vsem svojim vernikom, duhovnim in neduhovnim, Nemcem in Slovencem, kličem z oltarja: Mir bodi z vami! Da se ta mir ohrani, opominjam vas nujno na stari izrek: suum cuique (vsakemu svoje)! Vsak narod ima pravico, da se razvija po svoji naravi, da izobrazi svoj jezik in da ponudi mladini priliko, priučiti si tudi drugih jezikov v svojo korist, ne da bi zanemarjal svoj materni jezik, katerega se v najsrčnejih zadevah najraje poslužuje. Duh božji se razodeva v vseh jezikih, to pravico zahtevamo vsi za se, in kar za-se zahtevamo, ne moremo drugim odrekati.“ — S tem popravimo svoje zadnje napačno poročilo, da je škof Koroški le nemški pastirski list razglasil.

Štajarsko. — Kakor na Koroškem, tako so tudi, kakor „Slov. Gosp.“ poroča, na Štajarskem na več krajih 7. in 8. dne t. m. imeli hudo uro, ki je polju veliko škodo prizadela. Isti list poroča, da so se ptujske rabuke po „Deutsch-Vereinu“ udeležili tudi mariborski gimnazijski profesorji Zelger, Heigl in realke profesor Langer ter so „rasend Beifall geklatscht“, to je, besno so ploskali ščuvarskim govornikom. O profesorjih spodnje-štajarskih bo sploh treba enkrat pritožiti se na merodajnem mestu; kajti slovenski ne znajo, ob enem pa enakopravnosti Slovencev zagrizeno nasprotujejo. — Norljav nemčur kaže se nek Kautschitsch v Sevnici. V „Steir. Landbote“ daje naznaniti, da ima Kanadaškega ovsa na prodaj. Če mu napišeš slovensko listnico, ti jo pošlje nazaj s pristavkom „Slovenische Adressen werden nicht angenommen“. Ali tudi nemško pisanim naročilom ne ustreza, če jih Slovenec pošlje ali če mu ime zapiše „Kavčič“. Ljudje vsled tega mislijo, da ovsa niti nima in se s ponudbami le norčuje. Reč naznanimo kmetijski družbi štajerski, da ne tiska v „Landbote“ neizvršljivih ponudeb.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.